

Sandvikens kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Björksätraskolan F-9 i Sandvikens kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sandvikens kommun att senast den **10 augusti 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Sandvikens kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rutinen för att upptäcka och anmäla kränkande behandling behöver utvecklas så att alla signaler om kränkande behandling kommer till rektors och huvudmans kännedom.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Sandvikens kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål ska även innefatta insatser av psykolog.
- Alla elevers behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet ska tillgodoses. I detta ingår:
 - att skolan arbetar med studie- och yrkesvägledning på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt,

- att tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem, samt
- att se till att det finns rutiner för studie- och yrkesvägledningen på skolan samt att se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och interagerat i utbildningen under studietiden.

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling i årskurserna 5 och 6. Tillsynen visar att den rutin som finns för att upptäcka och anmäla kränkande behandling till rektorn inte fungerar.

Skolinspektionen bedömer även att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Även om det framgår av utredningen att skolans elevhälsa arbetar med förebyggande och hälsofrämjande frågor, saknas det på skolan ett arbete som omfattar samtliga kompetenser i elevhälsan eftersom ingen psykolog deltar i elevhälsans arbete.

Dessutom bedömer Skolinspektionen att det finns brister i den studie- och yrkesvägledande verksamheten. Detta eftersom tillsynen visar att inte samtliga elevers behov av vägledning inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodoses då elever i alla årskurser inte erbjuds studie- och yrkesvägledning på ett systematiskt sätt.

Föreläggande

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling i Björksätraskolans årskurser 5 och 6. Tillsynen visar att den rutin som finns för att upptäcka och anmäla kränkande behandling till rektorn inte fungerar. Detta riskerar att leda till att alla signaler om kränkande behandling inte kommer till rektorns och huvudmannens kännedom och att huvudmannen inte får möjlighet att fullgöra sitt ansvar enligt gällande bestämmelser, dvs. att skyndsamt utreda omständigheterna kring kränkningarna och säkerställa att vidtagna åtgärder för att förhindra kränkande behandling i framtiden får önskad effekt.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare anges att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga att elever utsätts för kränkande behandling. Enligt skollagen är lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

I Skolinspektionens intervjuer och samtal med elever i årskurserna 5 och 6 framkommer att det på skolan förekommer kränkande behandling både mellan elever och mellan lärare och elever utan att åtgärder vidtas, trots att kränkningarna anmäls till personal. Elever i årskurs 5 och 6 uppger i intervju att det finns lärare som blir hårdhänta mot elever när de blir arga. Några elever säger att det finns en lärare som kränker elever både verbalt och fysiskt och att detta pågått under en längre tid. Förutom de elever som deltog i intervjuer med Skolinspektionen sökte flera elever upp Skolinspektionens inspektörer för att berätta om kränkningar som skett, både mellan elever och mellan lärare och elever. Samtliga kränkningar ska enligt eleverna ha pågått under en längre tid. Två av eleverna berättade att de i slutet av höstterminen 2017 informerade personal på skolan om att en lärare kränker elever men att inget har hänt trots det.

I Skolinspektionens intervjuer med lärare och skolledning bekräftas att åtgärder inte alltid vidtas trots att kränkande behandling anmäls till skolledningen. I intervju med lärare som undervisar i årskurserna 5 och 6 framkommer att lärarna har anmält fall av kränkande behandling mellan elever till biträdande rektorn, men att ärendena "fastnat där och ingenting hänt". En lärare uppger att hen har fått e-post från vårdnadshavare till elever som känner sig kränkta av en lärare. Läraren uppger att hen har vidarebefordrat detta till biträdande rektorn. I Skolinspektionens intervju med biträdande rektor, rektor och skolområdesrektor redogör dessa för den rutin som finns för att anmäla kränkande behandling till rektor och vidare till huvudman. På frågan om de känt till de fall av kränkande behandling som elever tagit upp med Skolinspektionens inspektörer under tillsynsbesöket, svarar den biträdande rektorn att när det gäller att en lärare ska ha kränkt elever har han hört om att en lärare skrikigt på elever men har inte uppfattat att det varit så pass allvarligt. När det gäller den elev som till Skolinspektionens inspektör uppgett att hen blivit utsatt för kränkande behandling av andra elever under en längre tid, säger den biträdande rektorn att han känt till att eleven haft det jobbigt men inte att eleven upplevt sig utsatt för kränkande behandling.

Även de skolenkäter som Skolinspektionen skickade ut vårterminen 2017 och som besvarades av elever, vårdnadshavare och pedagogisk personal visar att det finns brister i skolans arbete med att motverka kränkande behandling. Eleverna i dåvarande årskurs 5 skattade påståendena inom området *Förhindra kränkningar* lägre än genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter. På påståendet "*De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att någon varit elak mot en elev*" svarade 24 procent av eleverna att det inte stämmer alls, stämmer ganska dåligt eller att de inte vet. Genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter var 15 procent. På påståendet "*Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon varit elak mot en elev*" svarade 18 procent av eleverna att det stämmer ganska dåligt eller inte alls, jämfört med genomsnittet för alla deltagande skolenheter vilket var cirka 10 procent. Även vårdnadshavare har skattat påståendena i enkäten som gäller området *Förhindra kränkningar* lägre än genomsnittet. På påståendet "*Jag upplever att mitt barns skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling*" svarade 26 procent av vårdnadshavarna att det inte stämmer alls, stämmer ganska dåligt eller att de inte vet, jämfört med genomsnittet som var cirka 20 procent. I den enkät som besvarades av pedagogisk personal skattades även där påståendena inom området *Förhindra kränkningar* lägre än genomsnittet. På påståendet "*På den här skolan*

bedrivs ett målinriktat arbete för att förhindra kränkande behandling” svarade 15 procent att det stämmer ganska dåligt, inte alls eller att de inte vet, vilket är att jämföra med samtliga medverkande skolenheter i samma omgång där motsvarande andel var cirka 5 procent.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten vid Björksätraskolan inte uppfyller författningarnas krav, föreläggs Sandvikens kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Psykologisk kompetens saknas i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete på Björksätraskolan. Det framgår visserligen av utredningen att skolans elevhälsa arbetar med förebyggande och hälsofrämjande frågor och att de regelbundet ger handledning till arbetslagen. Dock saknas det på skolan ett förebyggande och hälsofrämjande arbete som omfattar samtliga kompetenser i elevhälsan eftersom ingen psykolog deltar i elevhälsans arbete. Elevhälsans arbete förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Elevhälsans samtliga kompetenser behöver därför delta i arbetet med att identifiera behov av förebyggande och hälsofrämjande insatser samt vid genomförandet av dessa.

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas en elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. I skollagen anges vidare att elevhälsans arbete främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och syfta till att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. I förarbeten till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276 f) anges att elevhälsans fokus ska vara förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv och att det är viktigt att elevhälsan medverkar i mer generellt inriktade uppgifter som rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund. I förarbetena betonas även att elevhälsan ska vara samlad och att elevhälsans arbete förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

Skolinspektionens utredning visar att det i elevhälsan vid Björksätraskolan saknas psykologisk kompetens i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Representanter för elevhälsan uppger i intervju med Skolinspektionen att de träffas regelbundet och ger exempel på hur de arbetar med förebyggande och hälsofrämjande insatser. Av intervjun framkommer dock att ingen psykolog ingår i elevhälsogruppen och att den kompetensen därmed inte finns med i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Elevhälsans representanter säger i intervjun att de skolpsykologer som finns i kommunen går att anlita för utredningar av enskilda elever men att de inte är involverade i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet på Björksätraskolan. I Skolinspektionens intervju med biträdande rektor, rektor och skolområdesrektor

bekräftas att skolpsykolog anlitas främst åtgärdande i enskilda elevärenden även om en psykolog under en period gett vägledning till personal i en särskild undervisningsgrupp. I huvudmannens och rektorns kommentarer till det protokoll som upprättades efter Skolinspektionens besök på skolan framhålls att det finns möjlighet att ta hjälp av skolpsykolog i förebyggande arbete utifrån observationer och konsultation som psykologerna bistår skolan med.

Samtliga elever erbjuds inte studie- och yrkesvägledning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i den studie- och yrkesvägledande verksamheten på Björksätraskolan. Detta eftersom tillsynen visar att inte samtliga elevers behov av vägledning inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodoses. På skolan saknas ett systematiskt arbete kring studie- och yrkesvägledning som omfattar elever i samtliga årskurser på skolan. Visserligen erbjuds elever i årskurserna 8 och 9 studie- och yrkesvägledning och elever i årskurs 6 får prao under en dag. Dock tillgodoses inte övriga elevers behov av studie- och yrkesvägledning. Bristerna i arbetet med studie- och yrkesvägledning innebär att samtliga elever inte aktivt görs medvetna om sina valmöjligheter eller stärks i att kunna göra självständiga och väl underbyggda val om framtida studier och arbete.

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att samverka mellan skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Rektorn har även ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

I Skolverkets allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning (SKOLF5 113:180, s 13-19) anges bland annat att skolan behöver arbeta med studie- och yrkesvägledning på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt. På så vis kan eleverna utveckla de insikter, kunskaper och förmågor som behövs för att ta ställning till och fatta beslut om sin framtid. Rektorn bör se till att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning. Rektorn bör vidare tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem. Vidare bör rektorn se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och interagerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval, samt se till att eleverna utifrån sina behov, erbjuds vägledningssamtal.

Av Skolinspektionens intervjuer med elever och lärare framgår att skolan saknar ett systematiskt arbete kring studie- och yrkesvägledning för samtliga elever på skolan. I intervju med elever i årskurs 5 och 6 framgår att ingen av de intervjuade eleverna känner igen att de har pratat om olika yrken eller om val inför framtiden. I Skolinspektionens intervju med lärare som undervisar i årskurserna 5 och 6 framkommer att eleverna i dessa årskurser inte får ta del av någon studie- och

yrkesvägledning förutom att mentorerna organiserar prao en dag för årskurs 6, då de enligt en lärare är med en förälder på arbetet eller är på biblioteket eller i en matbutik. En lärare uppger att de pratar lite med eleverna om profilval i årskurs 6 och säger att eleverna brukar välja som sina kompisar. På en fråga om eleverna får vägledning inför valet av språk till årskurs 7 svarar samtliga intervjuade lärare att det inte sker någon vägledning inför elevernas språkval.

Även i Skolinspektionens intervjuer med studie- och yrkesvägledaren och skolledningen framgår att det saknas ett systematiskt arbete kring studie- och yrkesvägledning för samtliga elever. Studie- och yrkesvägledaren uppger i intervju med Skolinspektionen att hon arbetar med högstadiet och att eleverna i årskurserna 1 till 6 inte har tillgång till någon studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledaren uppger vidare att hon inte har hunnit ha någon systematisk studie- och yrkesvägledning för elever i årskurs 7 utan att hon har pratat med elever på raster och i korridorerna. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hon har behövt lägga tiden på elever i årskurserna 8 och 9 då det under föregående termin saknats en studie- och yrkesvägledare på skolan och att det därför har funnits ett stort behov av studie- och yrkesvägledning i de årskurserna. Studie- och yrkesvägledaren uppger även att hon har gjort en plan för studie- och yrkesvägledning på skolan med exempel på hur lärarna kan arbeta med studie- och yrkesvägledning i de lägre årskurserna, men att den ännu inte har använts. I Skolinspektionens intervju med områdeschef, rektor och biträdande rektor bekräftas att en plan för studie- och yrkesvägledning är under utarbetande. Den biträdande rektor för årskurserna 1 till 6 uppger vidare att lärarna i de samhällsorienterande ämnena i årskurserna 1 till 6 ska prata med eleverna om framtida yrken. Detta följs dock enligt rektor och biträdande rektor inte upp av skolledningen. På en fråga om eleverna får något stöd när de ska göra språkval till årskurs 7 svarar skolområdesrektorn att han inte kan svara på det. Biträdande rektor för årskurserna 1 till 6 uppger att mentorerna ska informera eleverna om olika val.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten vid Björksätraskolan inte uppfyller författningarnas krav, föreläggs Sandvikens kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Sandvikens kommun uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Sandvikens kommun uppfyller författningarnas krav inom extra anpassningar och särskilt stöd.

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Sandvikens kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Sandvikens kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Ana-Maria Koci Spång

Beslutsfattare
Signerat av: Ana-Maria Koci Spång

X Marlene Giertz

Föredragande
Signerat av: Marlene Giertz

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Björksätraskolan F-9

Fakta om Björksätraskolan F-9

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Sandvikens kommun under vårterminen 2018. Björksätraskolan F-9 besöktes av Skolinspektionen mellan den 16 januari 2018 och den 18 januari 2018.

Björksätraskolan är en kommunal grundskola i Sandvikens kommun med elever från förskoleklass till årskurs 9. Enligt skolans uppgifter gick det vid tiden för Skolinspektionens tillsyn 614 elever på skolan. Skolan leds av en skolområdesrektor som ansvarar för förskoleklass till årskurs 6 och en rektor som ansvarar för årskurs 7 till 9.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för läsåret 2016/17 var det genomsnittliga meritvärdet 213,3 poäng (17 ämnen), vilket ligger under genomsnittet i riket (223,5). Andelen elever som vårterminen 2017 uppnådde kunskapskraven i alla ämnen var 65,4 procent, jämfört med 74,1 procent i riket. Andelen elever som vårterminen 2017 var behöriga till ett yrkesprogram uppgick till 72,3 procent, jämfört med 82,5 procent i riket.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för läsåret 2016/17 varierar det genomsnittliga terminsbetyget per ämne mellan 15,4 i bild (riket 13,8) och 9,4 i matematik (riket 12,6).

Årskurs 3

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för de nationella proven i årskurs 3 läsåret 2016/17 nådde mellan 53,8 procent och 92,3 procent av eleverna kravnivån på de olika delproven i matematik, jämfört med riket där genomsnittet var mellan 79,6 procent och 96,5 procent. I svenska var det mellan 60 procent och 100 procent av eleverna som nådde kravnivån på de olika delproven, jämfört med riket där genomsnittet var mellan 90,5 procent och 98,0 procent.

Trygghet och studiero

Skolinspektionens enkät som genomfördes i årskurs 9 under vårterminen 2017 visar att indexet för hur eleverna på Björksätraskolan upplevde området *studiero* och området *grundläggande värden på skolan* var något högre (5,3 respektive 6,4) än det genomsnittliga indexet för alla elever som besvarat enkäten i enkätomgången (5,2 respektive 6,2). Även när det gäller området *trygghet* var indexet högre (8,4) än det för samtliga medverkande skolenheter (7,9). Ett högt index indikerar en positiv uppfattning, på en indexskala från 0 till 10.

Motsvarande enkät som genomfördes i årskurs 5 visar att indexet för hur eleverna upplevde området *studiero* var lägre än det genomsnittliga indexet för alla elever som besvarat enkäten i enkätomgången (4,5 jämfört med rikets 6,3). Även när det gäller området *trygghet* var indexet lägre (6,7) än det för samtliga medverkande skolenheter (8,3).

Skolinspektionens enkät för pedagogisk personal som genomfördes samtidigt visar att indexet för hur personalen upplevde området *studiero* och området *grundläggande värden på skolan* var något lägre (6,8 respektive 7,4) än det genomsnittliga indexet för all personal som besvarat enkäten i enkätomgången (7,0 respektive 7,9). Även när det gäller området *trygghet* var indexet lägre (7,6) jämfört med samtliga medverkande skolenheters resultat (8,2).